

Asia: VN/11443/2021

Lausuntopyyntö kolmesta valtioneuvoston asetuksesta, jotka koskevat eräiden tuotteiden ja palvelujen saavutettavuus- ja esteettömyysvaatimuksia

Lausunnonantajan lausunto

Valtioneuvoston asetus eräiden tuotteiden esteettömyysvaatimuksista

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt Elinkeinoelämän keskusliitolta (EK) kirjallista asiantuntijalausuntoa kolmesta valtioneuvoston asetuksesta, jotka koskevat eräiden tuotteiden ja palvelujen saavutettavuus- ja esteettömyysvaatimuksia. Asetukset liittyvät parlamentin ja neuvoston direktiiviin tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksista (EU) 2019/882 (esteettömyysdirektiivi) ja sen toimeenpanoon Suomessa. EK kiittää lausuntopyynnöstä ja esittää asiassa kunnioittavasti seuraavaa.

Yleisiä huomioita

EK on aiemmissa lausunnoissaan tuonut esille, että se on osallistunut asiaa valmistelleen työryhmän työhön ja tukee hallituksen esitystä ja pitää sitä yhdenvertaisuuden ja ihmisoikeuksien toteutumisen edistämisen näkökulmasta hyvänä ja perusteltuna.

EK pitää onnistuneena keskeistä lähtökohtaa, jonka mukaan kansallisessa toimeenpanossa noudatetaan direktiivissä määriteltyä soveltamisalaa ja jonka mukaan esteettömyysvaatimuksia ei sovelleta mikroyrityksiin. Esteettömyyssäätelyn tulee olla EU-tasoista ja Suomen tulee edistää yhdenvertaista sääntelyä, joka kohtelee yhtäläisesti koti-maisia ja muita toimijoita sekä ottaa huomioon mikroyritysten aseman ja kilpailukyvyn suhteessa muiden EU-maiden mikroyrityksiin. Tämä on tärkeää turvata säännösten jatkovalmistelussa, jotta kotimaisten mikroyritysten asema ja kilpailukyky ei heikkene suhteessa muiden EU-maiden mikroyrityksiin. Säännöskohtaisten perustelujen (Valtio-neuvoston asetus saavutettavuusvaatimuksista eräille digitaalisille palveluille) mukaan on kuitenkin kannatettavaa, että asetuksen mukaiset saavutettavuusvaatimukset otettaisiin huomioon myös mikroyritysten tarjoamissa digitaalisissa palveluissa, ja säännöskohtaisten perustelujen mukaan saavutettavuusvaatimusten huomioon ottamisen voidaan katsoa myös lisäävän yrityksen kilpailukykyä ja laajentavan asiakaskuntaa.

Vaikka mikroyritykset jäävätkin asetusten soveltamisalan ulkopuolelle, on kannatettavaa, että myös mikroyritysten tietoisuutta saavutettavuusvaatimuksista lisättäisiin. On myös mikroyritysten etu, että ne pystyisivät olemaan mukana saavutettavilla ja esteettömillä markkinoilla.

EK tuo esiin, että asetusten osalta ei ole toteutettu omia vaikutustenarviointeja, vaan asetusluonnosten osalta perustelumuistiossa viitataan hallituksen esitykseen liittyviin vaikutustenarviointeihin, jotka on tehty syksyllä 2021. Vaikutustenarvioihin on syytä suhtautua varauksellisesti, sillä niiden taustalla ei ole tarkkaa käsitystä kaikista käytännön soveltamiseen liittyvistä kysymyksistä. Vaikutusten suuruus yrityksille selviää käytännössä vasta, kun esteettömyysvaatimuksia aletaan noudattaa kesäkuussa 2025. Tähän vaikuttaa osaltaan myös Euroopan komission standardoimistyö.

Asetuskohtaiset huomiot

Valtioneuvoston asetus eräiden tuotteiden esteettömyysvaatimuksista

On hyvä, että perustelumuistiossa todetaan, paitsi, että vaatimuksen-mukaisuuden voi täyttää noudattamalla yhdenmukaistettuja standardeja, että valmistaja voi valita myös muun tavan vaatimusten täyttämiseen. Toimivien sisämarkkinoiden kannalta on lähtökohtaisesti kannatettavaa, että saavutettavuus- ja esteettömyysvelvoitteiden täyttämistä varten hyödynnettäisiin jo olemassa olevia Euroopan laajuisia standardeja ja tarvittaessa kehitetään uusia. Talouden toimi-joiden kannalta on kuitenkin välttämätöntä, että standardit olisivat voi-massa jo hyvissä ajoin ennen kuin esteettömyysvaatimuksia aletaan soveltaa 28.6.2025, jotta yritykset voivat hyvissä ajoin ennen soveltamisen alkamista valmistautua noudattamaan uusia velvoitteita. On myös tärkeää, että standardointityössä kuullaan riittävän varhaisessa vaiheessa sellaisia talouden toimijoita, joiden tulee jatkossa noudattaa saavutettavuus- ja esteettömyysvelvoitteita.

Valtioneuvoston asetus saavutettavuusvaatimuksista eräille digitaalisille palveluille

Valtioneuvoston asetus saavutettavuusvaatimuksista eräille digitaalisille palveluille

EK pyytää kiinnittämään huomiota siihen, että asetustekstissä viitataan palveluntarjoajiin, eikä palveluihin. Esimerkiksi kielitasovaatimuksen osalta voi syntyä virheellinen käsitys siitä, että kielivaatimus koskisi kuluttajapankkipalveluiden lisäksi myös muita digipalveluita, joita palveluntarjoaja tarjoaa. Myös sähkökirjojen osalta epäselvyyttä voi syntyä siitä, ketkä kaikki voivat olla palveluntarjoajia sähkökirjan tuotanto- ja jakeluketjussa.

B2-kielitasovaatimuksen osalta EK huomauttaa, että B2-kielitasovaatimuksen täyttäminen voi olla haastavaa huomioon ottaen jo voimassa oleva lainsäädäntö ja velvoitteet, jotka asettavat omat muotovaatimuksensa. Nämä muotovaatimukset edellyttävät erityisen am-mattikielen käyttämistä, jolloin todennäköisesti B2-kielitasovaatimuksen täyttäminen on haaste. Ymmärrettävyys- ja B2-kielitasovaatimuksen ulottaminen esteettömyysdirektiivissä asunto- ja kuluttajaluottoihin sekä tiettyihin sijoituspalveluihin on haasteellista, koska niitä koskevat laajat ja yksityiskohtaiset lakiin

perustuvat tiedon-antovelvoitteet, joiden esittämistapa ja kielelliset ilmaisut ovat usein standardoituja.

Sähkökirjojen osalta saavutettavuuden huomioimisen velvoitteet ulottuvat koko tuotantoketjuun ja eri toimijoihin tässä tuotantoketjussa (HE 41/2022 vp). Näin ollen palveluntarjoajia voi sähkökirjojen tuotanto- ja kulutusketjussa olla useampia, joista jokaisen tulee osaltaan noudattaa saavutettavuus- ja esteettömyysvelvoitteita. Asetusehdotuksessa käytetään ilmaisua palveluntarjoaja, mutta asetusehdotuksessa ja perustelumuiustiossa ei määritellä, ketkä kaikki voivat olla palveluntarjoajia sähkökirjan tuotanto- ja jakeluketjussa. Tämä voi aiheuttaa palveluntarjoajien keskuudessa epäselvyyttä siitä, keitä kaikkia velvoitteiden noudattaminen koskee. Asia tulisi selventää jatkovalmistelussa.

Valtioneuvoston asetus esteettömyysvaatimuksista sähköisen viestinnän palveluille ja audiovisuaalisiin sisältöpalveluihin pääsyn tarjoaville palveluille

Valtioneuvoston asetus esteettömyysvaatimuksista sähköisen viestinnän palveluille ja audiovisuaalisiin sisältöpalveluihin pääsyn tarjoaville palveluille

On hyvä, että perustelumuiustiossa todetaan, että asetuksen mukaiset yleiset esteettömyysvaatimukset voi täyttää noudattamalla yhdenmukaistettuja standardeja.

Muita huomioita

EK nostaa esiin, että teknologia kehittyy koko ajan ja erityisesti standardien osalta on tärkeää jättää tilaa myös innovoinnille ja uudelle teknologialle. Yrityksiä tulisi myös tiedottaa ja ohjeistaa uuden lain vaatimuksista ja kannustaa kehittämään tuotteitaan ja palveluitaan uuden sääntelyn mukaisiksi. Yritysten kannalta on merkityksellistä, että neuvontaa saadaan erityisesti tilanteissa, joissa liiketoimintaa tehdään usean rajapinnan kautta ja saavutettavuuteen voi vaikuttaa yhteistyömuodot eri yritysten välillä.

Linna Johanna
Elinkeinoelämän keskusliitto EK - Lainsäädäntö ja hallinto